

Till
Regionstyrelsen för svar
Regionfullmäktige för kännedom

Granskning av pensionshantering och redovisning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Västmanland genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning. Granskningen syftar till att bedöma om:

- Regionstyrelsen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.
- Redovisningen av pensionsåtagandet ger en rättvisande bild i räkenskaperna.

Utifrån fastställt syfte bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag för Region Västmanland, till stor del är ändamålsenliga och tillförlitliga. Vidare bedömer vi att nuvarande ansvarsfördelning, samt de kontroller som genomförs uppfyller vår förväntan. Resultatet av vår genomförda analys av pensionsgrundande löner enligt lönefil, jämfört med fakturaspecifikationen från KPA, visade inte på några betydande brister.

Vår bedömning är att regionens rutinbeskrivningar och processkartor avseende pensionshanteringen är bra. En mindre utökning av befintliga processkartor inom ramen för pensionsadministrationen bör genomföras, främst med dokumentation över resultatet av genomförda tester, samt på vilket sätt denna dokumentation ska arkiveras

Utifrån fastställt syfte bedömer vi att redovisningen ger en rättvisande bild. I årsredovisningen 2020 för Region Västmanland redovisar man helt i enlighet med rekommendationer i RKR R10 i Not 19.

Revisionsfrågorna ligger som grund för att besvara syftet och ställs upp enligt följande:

Revisionsfrågor	Bedömning
Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Uppfyllt
Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	Uppfyllt
Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?	Delvis uppfyllt
Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR R10?	Uppfyllt

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi regionstyrelsen:

- Att tillse att de processkartor med rutiner som idag finns inom regionen utökas med dokumentationskrav samt ansvarsfördelning av de kontroller och avstämningar som utförs. Det bör också framgå vem som utför testerna samt vem som kontrollerar resultatet av dessa. Resultatet av testerna bör också dokumenteras och det bör framgå i processkartorna hur dokumentationen av respektive kontroll ska genomföras.
- Att tillse att skriftliga rutinbeskrivningar upprättas för det administrativa arbetet, avstämningar och kontroller som sker inom regionen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta

Hans Strandlund

för att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad spårbarhet av historiska fel som utförda kontroller och avstämningar visar.

- Att tillse att införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Man bör utföra test på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen är överensstämmande med informationen i lönesystemet

Iakttagelser i sin helhet framgår i bifogad rapport som har godkänts vid revisorernas sammanträde 2021-09-10. Revisorerna översänder rapporten till regionstyrelsen och önskar svar senast 2021-11-24.

FÖR REGIONENS REVISORER

Hans Strandlund
Ordförande

Elisabeth Löf
Revisor

Granskning av pensionshantering och redovisning

Region Västmanland

Juni 2021

Alexander Esberg

Sten Levin

Viktor Ahlzén



Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	5
1. Pensionsavtal	7
2. Iakttagelser och bedömningar.....	8
2.1 Ändamålsenliga rutiner.....	8
2.2 Roller och ansvar	11
2.3 Kontroller och avstämningar	12
2.4 Pensionsredovisning	15
3. Revisionell bedömning	16
3.1 Rekommendationer	16

Sammanfattning

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas.

Granskningen syftar till att bedöma om:

- Regionstyrelsen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.
- Redovisningen av pensionsåtagandet ger en rättvisande bild i räkenskaperna.

Utifrån fastställt syfte bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag för Region Västmanland, till stor del är ändamålsenliga och tillförlitliga. Vidare bedömer vi att nuvarande ansvarsfördelning, samt de kontroller som genomförs uppfyller vår förväntan.

Resultatet av vår genomförda analys av pensionsgrundande löner enligt lönefil, jämfört med fakturaspecifikationen från KPA, visade inte på några betydande brister.

Vår bedömning är att regionens rutinbeskrivningar och processkartor avseende pensionshanteringen är bra. En mindre utökning av befintliga processkartor inom ramen för pensionsadministrationen bör genomföras, främst med dokumentation över resultatet av genomförda tester, samt på vilket sätt denna dokumentation ska arkiveras

Utifrån fastställt syfte bedömer vi att redovisningen ger en rättvisande bild. I årsredovisningen 2020 för Region Västmanland redovisar man helt i enlighet med rekommendationer i RKR R10 i Not 19.

Revisionsfrågorna ligger som grund för att besvara syftet och ställs upp enligt följande:

1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

Uppfyllt

Det finns väl utarbetade rutiner för de flesta momenten inom Region Västmanlands pensionsadministration. Detsamma gäller rutiner för att säkerställa korrekta pensionsutbetalningar till anställda och förtroendevalda. För de flesta av momenten finns också skriftliga rutinbeskrivningar över de kontroller och tester som genomförs. För många av dessa moment saknas dock dokumentation över resultaten av de kontroller och tester som genomförs inom ramen för regionens pensionsadministration. Detta påverkar dock inte vår bedömning att revisionsfrågan kan anses som uppfylld.

2. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

Uppfyllt

Medarbetare som är involverade i pensionshanteringen har goda kunskaper om rutiner som finns uppsatta och ansvarsfördelning mellan medarbetarna är tydlig och klar. I regionens uppsatta processkort över många av de pensionsadministrativa momenten finns viss ansvarsfördelning dokumenterad. I syfte att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller uppsägning, rekommenderar vi dock att regionen utökar sina samtliga uppsatta rutinbeskrivningar med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie ansvarig är borta. Allt sammantaget är vår bedömning att revisionsfrågan är uppfylld.

3. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Delvis uppfyllt

Kontroller och avstämningar sker i stor utsträckning. Bland annat finns väl utarbetade rutiner avseende regionens uppföljning av pensionsskulden och hur avvikelser hanteras, kontrolleras och följs upp. Ansvariga medarbetare har också enligt vår uppfattning god förståelse för redovisning av pensionsskuld och kunskap för att förstå och tolka underlag från KPA. De rutiner som finns kopplat till arbetet med pensionsredovisning och pensionsskuld finns dock inte dokumenterat. Inte heller de avstämningar och kontroller som utförs inom ramen för detta. Allt sammantaget bedömer vi därför revisionsfrågan som delvis uppfylld.

4. Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR R10?

Uppfyllt

Regionen redovisar helt enligt rekommendationerna från RKR R10 i samtliga noter (Not 24 "Pensioner och liknande förpliktelser" samt Not 27 "Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulder eller avsättningar". Vi noterar enbart ett litet avsteg. Under posten "Nyintjänad pension" rekommenderas enligt RKR R10 att förmånsbestämd ålderspension, särskild avtalspension, efterlevandepension och övriga poster redovisas separat. Regionen har i Not 24 inte redovisat posten "efterlevandepension" separat då man bedömt att det inte är ett väsentligt belopp. Detta avsteg påverkar inte vår bedömning. Region Västmanland redovisar också övriga upplysningar om pensioner i enlighet med rekommendationerna.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi regionstyrelsen:

- Att tillse att de processkartor med rutiner som idag finns inom regionen utökas med dokumentationskrav samt ansvarsfördelning av de kontroller och avstämningar som utförs. Det bör också framgå vem som utför testerna samt vem som kontrollerar resultatet av dessa. Resultatet av testerna bör också dokumenteras och det bör framgå i processkartorna hur dokumentationen av respektive kontroll ska genomföras.
- Att tillse att skriftliga rutinbeskrivningar upprättas för det administrativa arbetet, avstämningar och kontroller som sker inom regionen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta för att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad spårbarhet av historiska fel som utförda kontroller och avstämningar visar.
- Att tillse att införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Man bör utföra test på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen är överensstämmande med informationen i lönesystemet

Inledning

Bakgrund

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas. Sammantaget innebär detta att en väl fungerande administration och god intern kontroll är högst väsentlig.

Regionens pensionsskuld består av två delar:

- a. Skuld i balansräkningen, pensioner från och med år 1998
- b. Ansvarsförbindelse, pensioner intjänade före år 1998

Skulden beräknas av regionens pensionsadministratör KPA. För en rättvisande redovisning måste en beräkning av skulden göras årligen av pensionsförvaltaren. Ränteförändringar, löneförändringar och ett antal andra faktorer innebär förändringar i skulden. Under kommande år kommer utbetalningarna att öka kraftigt då många anställda pensionerats eller kommer att pensioneras. Denna ökande utgiftspost kommer att ställas mot andra utgifter. Det är väsentligt att detta hanteras med god intern kontroll och att uppgifterna i regionens redovisning är rättvisande så att redovisningen utgör ett korrekt beslutsunderlag när utgiftsposter ställs mot andra kostnader.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om regionen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner, som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.

Vidare syftar granskningen till att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet ger en rättvisande bild i räkenskaperna.

Revisionsfrågorna ligger som grund för att besvara syftet och ställs upp enligt följande:

- Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?
- Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?
- Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?
- Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Revisionskriterier

Revisionskriterier utgörs av, Lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) samt regionens styrande och stödjande dokument. Dessa lagar, föreskrifter, regelverk, fullmäktigebeslut, etc. utgör underlag till de bedömningsgrunder som uttrycks i revisionsfrågorna

Avgränsning och metod

Granskningsobjekt är regionstyrelsen.

Granskningen inleddes med en kartläggning av aktuella pensionsavtal. Granskningen genomfördes genom dokumentgranskning av tillgängliga rutiner, riktlinjer och policys. Rutiner och dokumentation har granskats genom verifiering av dokumenterade kontroller. Rapporteringen av pensionsmedförande löner har granskats genom analys av årsrapportering avseende pensionsavtalet KAP-KL.

Inom ramen för granskningen har intervju och dialog genomförts med:

- Pensionssekreterare (två personer, teamet kallas pensionsservice)
- Redovisningschef
- Controller
- Förvaltningsledare vid Systemstöd HR

1. Pensionsavtal

Baserat på intervjuer och skriftlig dokumentation från Region Västmanland så tillämpas följande pensionsavtal:

Pensionsavtal	Antal (ca)	Kategori
KAP-KL	5 477	Anställda
AKAP-KL	1 970	Anställda
PA-KL	3	Anställda
PFA	20	Anställda
OPF-KL	135	Förtroendevalda
PBF / PRF-KL	7	Förtroendevalda

- Region Västmanland följer de pensionsavtal som listas i tabellen ovan.
- Regionen följer SKR's (Sveriges kommuner och regioner) policy gällande löneväxling. 266 anställda inom regionen har gjort val om löneväxling.
- Region Västmanland har bekräftat i intervju att det inte finns anställda inom regionen som omfattas av särskilda individuella pensionsavtal. Man uppger dock att det finns två medarbetare inom regionen som är födda innan 1986 men ändå omfattas av AKAP-KL. Detta avsteg beslutades av regionens HR-funktion då avsteget var ett krav för att anställningen skulle accepteras.
- Regionen erbjuder ej så kallad Alternativ KAP-KL.
- Till regionkoncernen hör helt eller delvis ett antal regionala bolag. Dessa bolag behandlas inte i denna rapport.

2. Iakttagelser och bedömningar

2.1 Ändamålsenliga rutiner

Det finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda.

2.1.1 Skriftliga rutinbeskrivningar

I dokumentet "11.0 Tömning av uppgifter från Heroma till KPA" finns en tydlig och överskådlig processkarta över rapportering av uppgifter till KPA för beräkning av pensionsskuld och pensionskostnad. Det framgår i processkartan under vilka månader filer inom de respektive pensionsavtalen KAP-KL och AKAP-KL skall tas ut från regionens lönesystem Heroma och laddas upp i Nya KPA Direkt. Det framgår tydligt att kontroller av rimlighet och testkörningar av filunderlagen utförs i anslutning till när de olika filerna laddas ned och sedermera laddas upp. Det administrativa flödet i dokumentet är tydligt och det framgår vem eller vilka som skall utföra vad. Resultatet av genomförda kontroller och tester dokumenteras inte i dokumentet "11.0 Tömning av uppgifter från Heroma till KPA".

I dokumentet "6.0 Löneväxling - kollektivavtal" finns en tydlig och överskådlig processkarta över den administrativa processen kopplat till löneväxling för medarbetare inom Region Västmanland. Det övergripande flödet av uppgifter kopplat till löneväxling framgår tydligt i dokumentet. Det framgår när löneväxlingsfilen skall skapas i regionens lönesystem och när filen skall skickas till Pensionsvalet. Vidare framgår tydligt vilka tester och kontroller som skall utföras för löneväxling inom regionen, när dessa skall utföras och av vem.

I dokument "5 Ansökan om pension" och dokument "5 Pensionsansökan inkommen" finns en tydlig och överskådlig processkarta samt rutinbeskrivning över det administrativa arbetet och processen kopplat till utbetalning av pensioner. Det övergripande flödet och de olika stegen i processen är väl dokumenterade i dokumenten. Det framgår vidare vilka kontroller och tester som skall utföras innan utbetalning beviljas och vem som ansvarar för detta. Utifrån den berörda medarbetarens personakt kontrolleras anställningstid och lön mot KPAs system innan en simulering utförs. Rimlighetsbedömning utförs sedan av resultaten från simuleringen.

2.1.2 Rutin för avstämningar i lönesystemet

Region Västmanlands lönesystem Heroma, levereras av CGI och implementerades i regionen 1992. Pensionsmedförande lön genereras i systemet i enlighet med hur lönearter är kodade. Det finns möjlighet för pensionssekreterare att se bruttolön i lönesystemet. Den pensionsgrundande lönen beräknas manuellt genom att addera ihop de lönearter som är pensionsgrundande.

Förvaltningsledare vid systemstöd HR är systemförvaltare för Heroma. Pensionssekreterare uppger i intervju att medarbetare på systemstöd löpande följer upp kodning av pensionsmedförande lönearter i systemet och att kontroller utförs i anslutning till detta. Uppdateringar i lönesystemet görs direkt av systemstöd alternativt beställs från leverantören. Dokumentation över rutiner kopplat till kodning av löne- och frånvarokoder i lönesystemet har efterfrågats men ej mottagits.

2.1.3 Rutin för avstämningar mot externa leverantörer

Region Västmanland har ett avtal med KPA avseende pensionsadministration och förmedlingstjänst. Avtalet med KPA innebär bland annat att KPA ska beräkna pensionsavgift för avgiftsbestämd pension samt beräkna och betala ut pensioner till anställda och förtroendevalda.

Många kommuner och regioner med KPA som pensionsförvaltare använder också tilläggsavtalen Pensionshjälpen och Politiker Plus som omfattar extra stöd inom pensionsadministration, rapportering, bevakning och service av de anställdas och förtroendevaldas pensionsavtal. Region Västmanland använder inte någon av dessa tilläggstjänster. Man uppger i intervju att man i dagsläget inte upplever pensionsadministrativa problem med de anställdas eller de förtroendevaldas avtal och således inte har för avsikt att införskaffa Pensionshjälpen eller Politiker Plus.

På uppdrag av regionen beräknar KPA pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Beräkningen baseras bland annat på de uppgifter som inrapporteras av regionen. Vid större förändringar av pensionsskulden sedan den senaste perioden meddelar KPA orsaken till förändringen. Det kan exempelvis handla om generella löneyft inom en yrkeskategori som genererat en pensionsskuldssökning över det normala. Regionen mottar prognoser över pensionsskuld från KPA, normalt tre gånger per år, vanligen i april, augusti och december. Dessa prognoser stäms sedan av mot tidigare prognoser och budget. Om en stor avvikelse uppstår mellan underlagen, kontaktar regionen KPA för att tillsammans undersöka de underliggande orsakerna till detta. Rättningar av uppkomna avvikelser sparas ner av redovisningschefen i en gemensam mapp. Skriftlig rutinbeskrivning eller guide över vilka tester eller avstämningar som skall utföras finns inte.

Redovisningschefen sköter all kontakt med KPA gällande pensionsskulden och ansvarar för ovan nämnda avstämningar. En controller på regionen arbetar med budgetering och prognostisering av pensionsskulden. Vid långtidsprognoser deltar också finanschefen i prognostiseringsarbetet. Aktualiseringsgraden inom Region Västmanland uppgår i årsredovisningen 2020 till 98%. Redovisningschefen uppger i intervju att aktualiseringsgraden har hållit en hög och stabil nivå under de senaste åren.

Löneväxling i Region Västmanland sker enligt ett lokalt kollektivavtal från 2013-01-01. Löneväxlingsavtalet gäller för medarbetare inom samtliga kollektivavtalsområden förutom Svenska kommunalarbetsförbundet (Kommunal). Anmälan om löneväxling sker direkt till regionen genom

skriftlig blankett eller via mail. När medarbetare inom regionen anmäler att de vill löneväxla kontrolleras valt löneväxlingsbelopp av pensionssekreterare. Lägsta belopp för att löneväxla är 200 kr per månad och det högsta är 20 % av bruttolönen per månad. Pensionssekreterare registrerar uppgifterna i lönesystemet och avdrag görs sedan löpande från medarbetarens lön. Efter varje lönekörning hämtas en avdragslista ur lönesystemet. Två gånger per år beräknas löneväxlingsbeloppen i lönesystemet Heroma och en fil innehållande sex månader av löneväxling skapas. På detta görs ett premietillägg till medarbetaren för att motsvara skillnaden mellan sociala avgifter på lön och särskild löneskatt på tjänstepensionspremier och således upprätthålla kostnadsneutralitet. Pensionssekreterare kontrollerar att beloppen är rimliga och att ingen anställds lön efter växlingen understiger 8,07 inkomstbasbelopp (högsta pensionsgrundande ersättning avseende allmän pension). Löneväxlingsfilen skickas sedan till Pensionsvalet som registrerar beloppen för berörda medarbetare och sedan skickar en löneväxlingsfaktura till regionen. Slutligen utför pensionssekreterare en sista kontroll av löneväxlingsfakturan mot den ursprungliga löneväxlingsfilen. Processen för löneväxling och vilka kontroller som skall utföras dokumenteras i dokumentet "6.0 Löneväxling - kollektivavtal". Det saknas dock dokumentation över de fel som påträffats samt hur felen åtgärdats.

2.1.4 Rutin för hanteringen av särskilda avtal/tillägg

Pensionsbestämmelserna i OPF-KL gäller inte för förtroendevald som vid tillträdet av sitt uppdrag har uppnått motsvarande i 32 a § LAS angiven ålder. OPF-KL upphör att gälla för förtroendevald som får fortsatt uppdrag vid ny mandatperiod vid val efter 2014 om denne uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. Förtroendevald som uppnår i 32 a § LAS angiven ålder under pågående mandatperiod har dock rätt till pensionsavsättning under mandatperioden. I Region Västmanlands lönesystem Heroma finns funktionalitet för automatisk hantering av förtroendevalda som passerar i 32 a § LAS angiven ålder men som ändå har rätt till pensionsavsättning. Således krävs ingen manuell hantering för dessa individer.

2.1.5 Bedömning

Vår bedömning är att revisionsfrågan är uppfylld.

Vår bedömning grundar sig delvis på att berörda medarbetare på Region Västmanland har en tillfredsställande kompetens inom de pensionsavtal som tillämpas inom regionen och delvis på att det finns rutinbeskrivningar för många processer inom pensionsadministrationen. Samtliga rutinbeskrivningar är tydliga och överskådliga.

Utifrån fastställt syfte bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag uppfyller våra krav. Vi rekommenderar dock en mindre utökning av nuvarande rutinbeskrivningar, med exempelvis tydligare beskrivningar av kontroller, nominella krav på storlek av stickprover samt krav på dokumentation av resultatet av genomförda kontroller. Avsaknaden av detta påverkar dock inte vår slutgiltiga bedömning.

2.2 Roller och ansvar

Roller och ansvar avseende pensionsadministrationen är tydliggjorda.

2.2.1 Iakttagelser

Pensionsadministration och rapportering kopplat till pension utförs i första hand av regionens två pensionssekreterare. Redovisningschef och controller ansvarar för pensionsredovisning, budgetering, prognoser och annan administration kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Förvaltningsledare inom Systemstöd HR är systemförvaltare för lönesystemet Heroma. Teamet på systemstöd ansvarar för kodning av nya lönearter i lönesystemet. I övrigt finns ingen mer detaljerad uppdelning mellan ansvarig personal för de arbetsmoment som utförs. Det finns ingen plan för överlämning vid avslutad anställning eller långvarig sjukskrivning. I nuläget finns inte heller några andra anställda som har djupare kännedom om arbetsmomenten och rutinerna kopplade till pensionsadministrationen. Dock upprätthålls viss dualitet inom det pensionsadministrativa arbetet då regionens två pensionssekreterare mestadels utför arbetsuppgifter tillsammans. De tydliga rutinbeskrivningarna som finns för det pensionsadministrativa arbetet inom regionen bidrar också till ett minskat personberoende i arbetet.

2.2.2 Bedömning

Vi bedömer att revisionsfrågan är uppfylld.

Vi anser att berörda medarbetare har en tillfredsställande kännedom om de rutiner och kontroller som i dagsläget utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration och pensionsredovisning. Regionen har även stöd från KPA för att upprätthålla administrativa rutiner och är enligt regionen behjälpliga när de kontaktas. Någon tydlig plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig sjukskrivning finns dock inte. Det finns inte heller andra anställda inom Region Västmanland som har kännedom om de arbetsmoment som utförs kopplat till pensionsadministration.

Sammantaget bedömer vi ändå att ansvaret är tydligt för de roller som är inblandade i pensionsadministrationen. I regionens uppsatta processkartor över många av de pensionsadministrativa momenten finns viss ansvarsfördelning dokumenterad. I syfte att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller uppsägning, rekommenderar vi dock att regionen utökar samtliga rutinbeskrivningar med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie ansvarig är borta.

2.3 Kontroller och avstämningar

Kontroller och avstämningar sker i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning.

2.3.1 Genomgång av regionens kontroller och avstämningar

Årsfilen med underlag för KAP-KL, AKAP-KL och PFA skickas in till KPA under januari månad. Detsamma gäller årsfil med underlag för förtroendevalda OPF-KL. Vidare skickas ytterligare underlag för AKAP-KL genom en halvårsfil i juli månad. Årsfilen och halvårsfilerna innehåller uppgifter gällande anställning, frånvaro och pensionsgrundande löner. I samband med att underlagen för filerna hämtas från lönesystemet utförs en testkörning för att identifiera och korrigera eventuella felaktigheter i filunderlagen innan det sedan skickas till KPA.

Utöver den data som är obligatorisk att skicka till KPA för att uppfylla respektive pensionsavtal, skickar regionen också uppdaterade anställningsdata (överenskommna löner, nyanställningar och avslut) under årets samtliga månader med undantag för januari och juli månad då årsfil respektive halvårsfil skickas.

Som tidigare nämnts, finns processen över tömning och rättningar av uppgifter från lönesystemet till KPA väl dokumenterat i filen "11.0 Tömning av uppgifter från Heroma till KPA". I filen framgår också vilka tester och kontroller som skall göras i anslutning till processen. När fil inkommer kontrolleras enligt dokumentet att anställda är rätt kodade vad gäller pensionsavtal, vidare genomförs kontroll av antalet individer som ingår i filunderlagen. I KPAs tjänst ingår också stöd i form av signallistor som i sig skapar en administrativ rutin på Region Västmanland. Efter inläsning i Nya KPA Direkt fångar signallistan exempelvis upp individer som saknar pensionsavtal, har dubbla anställningar och felaktiga pensionsavtal. Eventuella felsignaler granskas först av KPA som sedan skickar listan till pensionsservice på Region Västmanland för slutgiltig rättning innan ny fil skickas in. Rättningar av uppkomna felsignaler dokumenteras direkt i de mottagna listorna och sparas ner i regionens system. Vi har tagit del av ett exempel på denna dokumentation i form av filen "Exempel signallista med dokumenterad åtgärd".

Enligt avtal har KPA åtagit sig att bevaka registrerade arbetstagares, tidigare avgångna arbetstagares och efterlevandes rätt till pension enligt KAP-KL och tidigare avtal och reglementen. KPA ska meddela Region Västmanland i god tid före avgångstidpunkten. KPA ska också bevaka andra pensionsförmåner t.ex. inkomstbevakning för de som uppbär garantipension, visstidspension, särskild avtalspension enligt KAP-KL samt pension enligt övriga reglementen. Vidare ska Region Västmanland motta en årlig bevakningslista för de arbetstagare som ej uppnått 1 % av inkomstbasbeloppet i årlig pensionsavgift.

Region Västmanland uppger vidare att de kontrollerar de löpande inkommande fakturorna avseende avgiftsbestämd pension från KPA

innan dessa betalas. Detta för att kontrollera att pensionsmedförande lön inte avviker från uppgifter i Heroma. Pensionssekreterare ansvarar för dessa kontroller. Resultatet av testerna dokumenteras inte.

Årsfakturan mottagsattesteras och konteras av pensionssekreterare och beslutsattesteras senare av redovisningschef. Man uppger att inga tester eller stickprover utförs i samband med att årsfakturan inkommer från KPA.

2.3.2 Verifiering

Vi har stämt av KPAs värdering av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning per 2020-12-31 (exkl. särskild löneskatt), mot uppgifter i årsredovisningen 2020 (inkl. särskild löneskatt). Uppgifter i årsredovisningen rörande pensionsavsättning och ansvarsförbindelse stämmer överens med vår analys av underlag från KPA.

Vi har även tagit del av fakturerad pensionskostnad (avgiftsbestämda planer) från KPA avseende 2020, för avstämning mot upplupna pensionskostnader enligt årsredovisningen. Underlaget från KPA stämmer inte helt överens med upplupen pensionskostnad enligt årsredovisningen 2020. Förklaringen är att fakturan för avgiftsbestämd AKAP-KL betalas halvårsvis. Således bokförs hela beloppet för avgiftsbestämd KAP-KL som upplupet, men halva beloppet för AKAP-KL. Vid justering av detta stämmer redovisat upplupet belopp.

Vi har jämfört regionens pensionsgrundande löner inom pensionsavtalet KAP-KL per 2020 enligt lönesystemet med pensionsmedförande årslön enligt fakturaspecifikation från KPA avseende 2020, totalt ca 6 400 individer. Vi identifierade vid granskningen 369 avvikelser. Samtliga avvikelser har stämts av med regionens pensionssekreterare. Avvikelseorna avser följande:

1. Uppgifter om anställd fanns med i lönefil men saknades på fakturaspecifikationen

244 av de totalt 369 avvikelserna var anställda inom Region Västmanland vars årliga pensionsavgift ej uppnått 1% av inkomstbasbeloppet 2020 (668 kr (IBB 2020 = 66 800 kr * 1%)). På grund av att pensionsavgiften för dessa individer understiger 668 kr, utbetalas pensionspremien som lön istället för pension. Identifierad avvikelse har i dessa fall således en naturlig förklaring.

91 av de totalt 369 avvikelserna anställda inom Region Västmanland har avslutat sin tjänst under 2020. För dessa individer har slutregleringspremie beräknats baserat på föregående årslön enligt §12 Mom.2 KAP-KL - Överenskommelse om kollektivavtalad pension. Premien beräknas då baserat på föregående års inrapporterade lön uppräknat med ökningen av inkomstbasbeloppet samt de antal månader individen arbetat under det innevarande året. Beloppet faktureras normalt månaden efter avslutad anställning. Intjänad årslön för de månader individerna jobbat innan avslut återstår dock i lönesystemet. Identifierad avvikelse har således en naturlig förklaring.

2. Uppgift om anställd fanns med i lönefil och i fakturaspecifikationen men med avvikande årslöneuppgift

29 av de totalt 369 avvikelserna avser anställda inom Region Västmanland som avslutat sin tjänst under 2020 och slutregleringspremie har beräknats. Identifierad avvikelse har således en naturlig förklaring.

3 av de totalt 369 avvikelserna avser anställda som beviljats pensionsgrundande avgångsvederlag under 2020. Detta upplägg saknar funktion i regionens lönesystem Heroma och justeras därför manuellt av pensionssekreterare. Identifierad avvikelse har således en naturlig förklaring.

2 av de totalt 369 avvikelserna avser anställda som på grund av sjukdom haft pensionsavtalet PFA fram till 65 års ålder. Sjukskrivningen har sedan upphört och den anställda har flyttats till KAP-KL. Pensionssekreterare har också granskat avvikelserna och misstänker att felaktiga premier är beräknad efter att dessa anställda passerat 65 år. Avvikelserna har skickats vidare till KPA och Pensionsvalet för vidare utredning. Rapporten kommer att uppdateras då svar erhållits.

2.3.3 Bedömning

Vi bedömer att revisionsfrågan är delvis uppfylld.

Enligt uppgift från redovisningschefen på Region Västmanland följer man ett antal rutiner i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning. Det framgår i intervju att det finns väl utarbetade rutiner gällande regionens uppföljning av pensionsskulden och hur avvikelser hanteras, kontrolleras och följs upp. Detsamma gäller regionens arbete med budgetering av skulden. Vidare finns rutiner utarbetade tillsammans med KPA som ger stöd när frågetecken uppkommer gällande avvikelser i inkomna prognoser av regionens pensionsskuld. Man uppger dock att rutinbeskrivningar eller dokumentation av ovan nämnt arbete inte finns.

Redovisningschef och controller ansvarar för det administrativa arbetet kopplat till Region Västmanlands pensionsskuld. Dessa personer har enligt vår uppfattning god förståelse för pensionsskuldsredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från KPA.

Vår bedömning är att det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning inom Region Västmanland. Det är dock en brist att dessa rutiner inte finns dokumenterade. Vi rekommenderar regionen att upprätta utförlig dokumentation av avstämningar och kontroller i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av fel som utförda kontroller och avstämningar visar.

Vi rekommenderar även regionen att införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation

gällande årsfakturan från KPA. Dessa kontroller bedömer vi mest lämpligt att genomföra på samtliga individer och ej stickprovsvis.

2.4 Pensionsredovisning

Pensionsredovisning sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR.

2.4.1 Iakttagelser

Enligt lagen om regional bokföring och redovisning (LKBR) ska pensionsåtagandet redovisas enligt den s.k. blandmodellen. Detta innebär att pensioner intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen (inom linjen) och utbetalningarna redovisas direkt i resultaträkningen. För pensioner intjänade fr.o.m. 1998 redovisas åtagandet på balansräkningen. För åtagande till förtroendevalda sker redovisning i balansräkningen om det är klart att åtagandet ska betalas ut och som ansvarsförbindelse om det inte är känt när och i vilken omfattning åtagandet ska infrias. Region Västmanland redovisar åtagandet enligt blandmodellen.

Hur redovisningen ska ske och vilka upplysningar som ska lämnas, regleras i RKR R10 Pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelse i förvaltningsberättelsen (denna kommer att arbetas in i RKR R15 förvaltningsberättelsen).

Region Västmanland har avtal med KPA om att de vid tre tillfällen årligen ska tillhandahålla pensionsskulds- och pensionskostnadsberäkning. Denna ska visa pensionsåtagandet uppdelat på det sätt som lag och god sed kräver på balansdagen samt prognos för framtiden.

2.4.2 Bedömning

Vi bedömer revisionsfrågan som uppfylld.

PwC har mottagit Region Västmanlands årsredovisning för 2020. Följsamheten till rekommendationerna i RKR R10 har granskats för detta utkast.

Regionen redovisar helt enligt rekommendationerna från RKR R10 i samtliga noter (Not 24 "Pensioner och liknande förpliktelser" samt Not 27 "Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulder eller avsättningar". Vi noterar enbart ett litet avsteg. Under posten "Nyintjänad pension" rekommenderas enligt RKR R10 att förmånsbestämd ålderspension, särskild avtalspension, efterlevandepension och övriga poster specificeras separat. Regionen har i Not 24 inte redovisat posten "efterlevandepension" separat då man bedömt att det inte är ett väsentligt belopp. Detta avsteg påverkar inte vår bedömning. Region Västmanland redovisar också övriga upplysningar om pensioner i enlighet med rekommendationerna

3. Revisionell bedömning

- Har regionstyrelsen ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll?

Utifrån fastställt syfte bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag, till stor del är ändamålsenliga och tillförlitliga. Vi bedömer utifrån genomförd intervju att den interna kontrollen inom Region Västmanland allt sammantaget är bra. En mindre utökning av befintliga processkartor inom ramen för pensionsadministrationen bör genomföras, främst med dokumentation över resultatet av genomförda tester. Det bör framgå vem som utför testerna, samt vem som kontrollerar resultatet av dessa. Vidare bör man upprätta rutinbeskrivningar och dokumentation av avstämningar och kontroller gällande arbetet kopplat till uppföljning och verifiering av regionens pensionsskuld och ansvarsförbindelse.

- Ger redovisningen en rättvisande bild?

Utifrån fastställt syfte bedömer vi att redovisningen ger en rättvisande bild. I årsredovisningen 2020 för Region Västmanland redovisar man helt i enlighet med rekommendationer i RKR R10 i Not 19.

3.1 Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi regionstyrelsen:

- Att tillse att de processkartor med rutiner som idag finns inom regionen utökas med dokumentationskrav samt ansvarsfördelning av de kontroller och avstämningar som utförs. Det bör också framgå vem som utför testerna samt vem som kontrollerar resultatet av dessa. Resultatet av testerna bör också dokumenteras och det bör framgå i processkartorna hur dokumentationen av respektive kontroll ska genomföras.
- Att tillse att skriftliga rutinbeskrivningar upprättas för det administrativa arbetet, avstämningar och kontroller som sker inom regionen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Detta i syfte att kunna återskapa genomförda processer och för en ökad historisk spårbarhet av fel som utförda kontroller och avstämningar visar.
- Att tillse att införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Man bör utföra test på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen är överensstämmande med informationen i lönesystemet

2021-05-27

Uppdragsledare

Projektledare

Tobias Bjöörn

Alexander Esberg

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Region Västmanlands förtroendevalda revisorer. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.